

І. А. Бурносенкова,
юрист
ТОВ «Юридична фірма АНК»

ПРАВОВІ КОНСТРУКЦІЇ САМОСТІЙНОСТІ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ ТА ОБМЕЖЕНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЇЇ УЧАСНИКІВ

У статті досліджуються теоретичне та практичне значення правових конструкцій самостійної відповідальності юридичної особи та обмеженої відповідальності її учасників у сучасних реаліях ринку. З'ясовано, що становлення цих конструкцій було пов'язане з низкою економічних, соціальних та політичних причин. Однак спірним є твердження, що вони зберегли свою цінність та актуальність у незмінному вигляді до теперішнього часу. Завдяки постійно мінливій соціально-правовій структурі та складності ринкового механізму, видається доцільним переглянути цінність та корисність цих правових конструкцій та порівняти їх з потенційною шкодою, що може бути спричинена їх застосуванням.

Соціальні функції зазначених правових конструкцій видаються децю застарілими, враховуючи політичні та економічні реалії сучасного ринку. Концепція обмеженої відповідальності потребує перегляду задля подолання потенційних зловживань. Самостійна правосуб'єктність юридичної особи та обмежена відповідальність, як і будь-які інші юридичні конструкції, повинні виправдовувати своє існування користю, переважаючи можливу шкоду для суспільства, або привносячи унікальний незамінний ресурс. Так само учасники товариства та його посадові особи не повинні мати можливість використовувати самостійну правосуб'єктність юридичної особи, коли їх поведінка суперечить цілям організації. Правова конструкція обмеженої відповідальності є несталою. На сьогоднішній день видається більш доцільним представити її як привілею, а не абсолютне право учасників. Таким чином, у разі недотримання корпоративних норм чи вимог, ця привілея може бути скасована, а відповідальність покладена на учасників товариства.

Розкрито сутність доктрини «підсиноу корпоративної вуалі» на прикладі країн загального права. Обґрунтовано доцільність запровадження у національне законодавство основних принципів зазначеної доктрини, які, відповідно, могли б бути інтерпретовані суддями в рамках існуючих повноважень.

Ключові слова: юридичні особи, самостійність правосуб'єктності юридичної особи, підприємницькі товариства, учасники підприємницьких товариств, доктрина «підсиноу корпоративної вуалі».

I. A. Burnosenkova. Legal constructions of independent legal personality of a legal entity and limited liability of its participants

The article investigates the theoretical and practical significance of legal constructions of independent liability of a legal entity and limited liability of its participants in modern market realities. It was found that the formation of these structures was due to a number of economic, social and political reasons. However, it is debatable that they have retained their value and relevance in the same form to this day. Due to the ever-changing socio-legal structure and the complexity of the market mechanism, it seems appropriate to review the value and usefulness of these legal structures and compare them with the potential harm that may be caused by their application.

The social functions of the legal constructions of the independence of the legal personality of a legal entity and the limited liability of its members seem somewhat outdated, given the political and economic realities of the modern market. The concept of limited liability needs to be revised to address potential abuses. The independent legal personality of a legal entity and limited liability, as well as any other legal constructions, must justify their existence by a benefit that outweighs the possible harm to society, or by bringing a unique irreplaceable resource. Similarly, members of the company and its officials should not be able to use the independent legal personality of the legal entity when their behavior is contrary to the goals of the organization.

The essence of the doctrine of «corporate veil piercing» on the example of common law countries is revealed. The expediency of introducing into national legislation the basic principles of this doctrine, which, accordingly, could be interpreted by judges within the existing powers, is substantiated.

Key words: legal entities, independence of legal personality of a legal entity, business associations, participants of business associations, the doctrine of «corporate veil piercing».

Постановка проблеми. Правові конструкції самостійної правосуб'єктності юридичної особи та обмеженої відповідальності її учасників надають бізнесменам більше можливостей та комерційні переваги. Однак існує ризик зловживання корпоративною структурою, оскільки підприємці стають все більш винахідливими, ховаючись за корпоративною завісою та уникаючи особистих зобов'язань та відповідальності.

В умовах сучасної соціально-економічної кризи концепція корпоративної етики є надзвичайно актуальною та набуває особливого значення. Стало очевидним, що традиційні підходи до корпоративної діяль-

ності дещо застаріли. Настав час переосмислити не тільки використовувані засоби та методи, але й основні цінності та принципи корпоративного права.

Для тих, хто працює у сфері бізнесу, основоположні принципи самостійної правосуб'єктності юридичної особи та обмеженої відповідальності її учасників забезпечують правову визначеність. Однак для досягнення сталого розвитку не тільки в економічному плані, але і в соціальній сфері, ці давні стовпи корпоративного права мають бути поставлені під сумнів.

Настав час для нового погляду на правову та соціальну цінність конструкцій самостійної правосуб'єктності юридичної особи та обмеженої відповідальності її учасників, оцінити, чи справедливо та доцільно дотримуватися абсолютності самостійної правосуб'єктності та неприступності корпоративної завіси. Стало очевидним, що переваги корпорації не повинні в повному обсязі бути доступними для тих, хто використовує корпоративну структуру зі зловмисними намірами, тим самим компрометуючи її корисність для суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми юридичних осіб, у тому числі господарських товариств, досліджуються у наукових працях О.А. Беляневич, Т.В. Боднар, В.І. Борисової, В.А. Васильєвої, І.В. Венедіктової, О.М. Вінник, М.К. Галагантича, А.Б. Гриняка, О.В. Дзери, Ю.М. Жорнокуя, А.В. Зеліско, О.І. Зозуляк, І.Р. Калаура, І.С. Канзафарової, В.М. Коссака, А.В. Коструби, О.О. Кота, О.В. Кохановської, Н.С. Кузнецової, І.М. Кучеренко, В.В. Луця, Р.А. Майданика, Є.О. Мічуріна, І.В. Спасибо-Фатєєвої, Р.О. Стефанчука, Є.О. Харитоновна, О.І. Харитонової, Я.М. Шевченко, Б.В. Шуби, О.С. Яворської, В.Л. Яроцького та інших. У своїх роботах учені характеризують окремі аспекти правового статусу господарських товариств.

Останніми роками проблематика концепції «piercing the corporate veil» досить активно досліджується в науковій літературі такими вітчизняними науковцями, як Т.М. Карнаух, А.В. Дульська, Ю.М. Жорнокуй, К.А. Шафєєв, Р.Б. Сабодаш, В.М. Махінчук, Н.Є. Блажівська, Д.Г. Макіяч та ін. Аналізуючи законодавчий досвід та судову практику окремих зарубіжних країн, учені відзначають важливе значення доктрини «piercing the corporate veil» у захисті юридичної особи при її використанні учасниками як способу уникнення від виконання прийнятих на себе зобов'язань.

Метою статті є дослідження доктрини «piercing the corporate veil» через призму незаперечної цілісності самостійної правосуб'єктності юридичної відповідальності юридичних осіб та збереження обмеженої відповідальності.

Виклад основного матеріалу. Хоча у цей час самостійна правосуб'єктність юридичної особи і обмежена відповідальність її учасників є загальноновизнаними, потрібно відзначити, що ці правові конструкції з'явилися у результаті небувалого економічного зростання та розвитку інноваційної правової думки. Вони були сприйняті теорією і практикою, оскільки їх переваги перевищували ризики. Зрештою, це був вибір прийняття ризиків, притаманних корпоративному середовищу, задля набуття більшої вигоди для суспільства.

Становлення цих принципів було пов'язано з низкою економічних, соціальних та політичних причин. Однак спірним є твердження, що вони зберегли свою цінність та актуальність у незмінному вигляді до теперішнього часу. Завдяки постійно мінливій соціально-правовій структурі та складності ринкового механізму, видається доцільним переглянути цінність та корисність цих правових конструкцій та порівняти їх з потенційною шкодою, що може бути спричинена їх застосуванням.

Економічні переваги обмеженої відповідальності полягають у створенні інвестиційних можливостей та сприянні внутрішній економічній діяльності. Існування сучасних ринків капіталу та фондових бірж базується на принципі самостійної правосуб'єктності юридичної особи. Потужне економічне зростання та впевненість у питаннях бізнесу стали нерозривно пов'язаними з механізмом корпорації, який був запроваджений законодавцями та набув підтримки політиків. Поняття обмеженої відповідальності вважалося корисним для суспільства в цілому. Укорінення цих інституцій було б неможливим без громадської підтримки. Правові конструкції мають не тільки економічні та політичні цілі, а й соціальні. Серед змін, що відбулися в суспільстві через впровадження окремої корпоративної особистості, були більша юридична конвергенція та соціальна амеліорація [1, с. 120]. Конструкція обмеженої відповідальності дозволила середньому класу конкурувати на ринку без побоювання особистого банкрутства. Своєю чергою, залучення більш широкого кола підприємців привносить творчість, мотивацію та енергію галузі, ревіталізує економіку та залучає новий капітал на ринок [2, с. 125]. Накопичування капіталу та його більш продуктивне використання довело корисність доктрини самостійної правосуб'єктності юридичної особи для держави [3, с. 291].

У зв'язку з цим в юридичній літературі та практиці США часто підкреслюється природа походження компанії як фікції, покликаної полегшити договірні відносини в контексті виробництва та управління капіталом. Ринкові сили розглядаються як один із визначальних факторів становлення окремої правосуб'єктності юридичної особи. Френк Істерсбрук та Даніель Фішель у своїй фундаментальній праці «Економічна структура корпоративного права» співвідносять договірний характер компанії, акцентуючи увагу на взаємозалежності її засновників, зі структурою ринку та конкуренції у «Багатстві націй» Адама Сміта [4, с. 8]. Юридична конструкція обмеженої відповідальності сприяє розподілу праці. Акціонери, як правило, утримуються від затратних, детально розроблених механізмів контролю. Без суттєвого нагляду за повсякденною діяльністю компанії, члени компанії утримуються від корпоративного управління.

Без обмеженої відповідальності багато оригінальних ідей ніколи б не втілювались у прогресивні проекти, що, своєю чергою, мало б негативний вплив на соціальний добробут. Учасники товариства з обмеженою відповідальністю з більшою готовністю ризикують своєю часткою капіталу, ніж особистими коштами, засновуючи бізнес із сумнівними перспективами успіху. Враховуючи відсутність регулювання та поглибленого контролю з боку учасників товариства, а також їх готовність ризикувати своїми інвестиціями, а не особистою власністю, окрема правосуб'єктність юридичної особи та обмежена відповідальність знижують транзакційні витрати. Френк Істерсбрук та Даніель Фішель стверджують, що зменшуючи транзакційні витрати, обмежена відповідальність сприяє ефективному функціонуванню ринків капіталу; що зменшує капітальні витрати виробництва на користь суспільства [5, с. 94].

Крім того, часто учасники товариства утримуються від детальної перевірки фінансового стану інших учасників, оскільки їх власна вразливість обмежена заданим рівнем. Отже, обмеження відповідальності дає змогу обігу акцій та належному функціонуванню ринків капіталу, таким чином встановлюючи ринковий контроль за управлінням компанії та посилюючи взаємний вплив [5, с. 95].

Щоб збалансувати ризики, притаманні ліквідному ринку, інвестори віддають перевагу диверсифікації своїх інвестицій. Диверсифікація забезпечена правовою конструкцією окремої юридичної особи, обмежуючи вразливість інвесторів, не загрожує особистим коштам у випадку банкрутства компанії [6, с. 112]. У пошуку більш прибуткових можливостей, здається набагато більш спокусливим диверсифікувати вклади. Інвестори більш схильні диверсифікувати свій капітал, а не нести додаткові витрати, зосереджуючи свої позиції лише на одному підприємстві.

Обмежена відповідальність учасників товариства та диверсифікація капіталу дозволяють реалізувати проекти високого ризику, не наражаючи людей на небезпеку неплатоспроможності [5, с. 97].

Розподіл праці, пасивність в управлінні компанією та диверсифікація є найбільш раціональними стратегіями для членів компанії. Обмежена відповідальність учасників товариства сприяє створенню нових підприємств з прийнятними перспективами на успіх. Це добре ілюструє взаємозв'язок та взаємозалежність ринку, його механізмів, корпоративного управління та правової доктрини, що, своєю чергою, підкреслює важливість здорового функціонування ринків капіталу.

Ринкова конкуренція виступає як механізм контролю, що забезпечує належне функціонування та відповідальність. Потужність ринку забезпечує відповідальне ставлення до всіх сфер економічної діяльності. У сфері корпоративних фінансів це виправдовує можливість зменшення витрат, пов'язаних з діяльністю компанії. Прибуток та витрати, пов'язані з функціонуванням компанії, повинні бути в руках єдиного суб'єкта для забезпечення підзвітності, надійного функціонування ринків капіталу та життєздатності правової структури окремої юридичної особи [7, с. 83]. Самостійна правосуб'єктність юридичної особи обумовлює концентрацію її контролю та відповідальності під одним дахом [8, с. 37]. Таким чином забезпечується уникнення переходу ризиків та відповідальності від компанії до зовнішніх суб'єктів господарювання. Учасники товариства не повинні користуватися обмеженою відповідальністю, якщо їх поведінка компрометує концепцію останньої, перекладаючи відповідальність на третіх осіб.

Якщо конструкція обмеженої відповідальності дозволяє учасникам товариства перекладати відповідальність за власні дії на третіх осіб без їх згоди, то це ставить під сумнів усі переваги цього досягнення юридичної теорії [9, с.368]. Ця згода, прийняття кредитором компанії ризиків та витрат, пов'язаних з транзакцією, відрізняє договірних кредиторів від недоговірних. Договірні кредитори приймають рішення вступати в юридичні відносини з компанією з метою отримання узгодженої вигоди. Ратуючи за кращий захист інтересів договірних кредиторів, Джонатан Ландерс стверджує, що обмежена відповідальність перекладає ризики неплатоспроможності з членів компанії на її кредиторів [10, с. 590]. Однак добровільні кредитори заслуговують на захист лише в тому випадку, якщо під час укладення договірних відносин вони були введені в обману щодо фінансового становища компанії. В іншому випадку їх підвищені ризики будуть врівноважуватись більшим прибутком або іншими договірними вигодами [11, с. 501]. Деякі договірні кредитори можуть навіть скористатися гарантією, заставою або страховим полісом. Зазвичай ця можливість доступна кредиторам з більшою переговорною силою. Договірна відповідальність перед малими підприємствами, нездатними домовитися про кращі умови угоди, часто залишається незабезпеченою, що викликає певну критику на адресу концепції обмеженої відповідальності. Однак повноваження контрагентів, що презюмуються, визначаються позицією кредиторів на ринку.

Концепція обмеженої відповідальності зазнає певної критики відносно позиції недоговірних кредиторів, які не приймали рішення вступати у відносини з компанією. Ця категорія кредиторів, як правило, зустрічає найбільшу симпатію з боку опонентів «пірсингу корпоративної вуалі». Наприклад, Джозеф Грюндфест, доводячи позитивний вплив обмеженої відповідальності на розширення підприємницької діяльності, визнає, що відповідальність не повинна обмежуватись у випадках завдання збитків навколишньому середовищу, фізичної чи моральної шкоди [12, с. 388]. Компанія здійснює екстерналізацію витрат, якщо вона допускає завдання збитків, спричинених її діяльністю, третіми особами. Пред'являючи позовні вимоги щодо деліктних зобов'язань, недоговірні кредитори прагнуть до зневаження самостійної правосуб'єктності юридичної особи з метою притягнення її учасників до солідарної відповідальності. Однак деякі автори вва-

жають, що навіть пропорційна відповідальність є надмірною, оскільки борги компанії є частиною її вартості як підприємства. Це впливає на ринкову позицію компанії та переговорну силу, і, у випадку публічної компанії, відображається на вартості її акцій [13, с. 70]. Потреба компанії в капіталі для покриття своїх боргів знижує ринкову ціну її частки, тим самим збільшуючи капітальні витрати її акціонерів [14, с. 872]. Однак цей механізм контролю ринку залишається ефективним лише до тих пір, поки компанія є платоспроможною.

З наведеного вище аналізу розподілу ризиків і витрат стає очевидним, що потужність ринку виступає ефективним засобом контролю. Таким чином, життєздатність ринку має важливе значення для функціонування механізму самостійної правосуб'єктності юридичної особи та обмеженої відповідальності її учасників. Підкреслюючи важливість вільного ринку, Мюррей Н. Ротбард вважав за непотрібне законодавче закріплення обмеженої відповідальності і висунув припущення про вільну взаємну угоду як основу цього правового принципу: «[Корпорації] є вільними асоціаціями осіб, що об'єднують свій капітал. На суто вільному ринку такі особи просто б оголошували своїм кредиторам, що їхня відповідальність обмежується капіталом, цілеспрямовано вкладеним у корпорацію, і що поза цим капіталом вони не несуть відповідальності за борги власними коштами, як це було б за партнерським договором. Надалі продавці та позикодавці цієї корпорації вирішували б, чи будуть вони укладати угоду з корпорацією. Якщо так, то вони діятимуть на власний ризик» [15, с.1144].

Суто вільний ринок та правосвідомість є передумовою існування концепції обмеженої відповідальності без її закріплення в законодавстві. Однак ця альтернатива, запропонована Ротбардом у 1970 р., вбачається доцільною лише у високорозвиненому громадянському суспільстві, якого ще необхідно досягти.

Прагнучи досягти Rechtsstaat, необхідно пам'ятати про реалії недобросовісної ділової практики. На жаль, сьогоденні механізми товариства з обмеженою відповідальністю часто зловживають задля приховування неправомірних дій. Недобросовісні контролери використовують корпоративну особистість як інструмент шахрайства та інших сумнівних практик, перекладаючи ризики та витрати на третіх осіб. Завдяки самостійній правосуб'єктності юридичної особи та обмеженій відповідальності контролери компаній не несуть персональну відповідальність за свої зобов'язання.

«Зменшення зацікавленості у несенні особистої відповідальності та проявленні пильності» [16, с. 6] є небажаними наслідками самостійної правосуб'єктності юридичної особи та обмеженої відповідальності її учасників. Соціальні функції самостійної правосуб'єктності юридичної особи та обмеженої відповідальності видаються дещо застарілими, враховуючи політичні та економічні реалії сучасного ринку. Таким чином, ця концепція втратила своє значення в сучасному корпоративному праві, і тому необхідно переглянути обмежену відповідальність задля подолання потенційних зловживань. Зрештою, самостійна правосуб'єктність юридичної особи та обмежена відповідальність, як і будь-які інші юридичні конструкції, повинні виправдовувати своє існування користю, переважаючи можливу шкоду для суспільства, або привносячи унікальний незамінний ресурс. Так само учасники товариства та його посадові особи не повинні мати можливість використовувати самостійну правосуб'єктність юридичної особи, коли їх поведінка суперечить цілям організації.

Ідея «пірсингу корпоративної вуалі» виникла як потенційний засіб боротьби з такими зловживаннями. Хоча немає єдиної позиції щодо підстав для її застосування, загальноприйнятим є те, що задля пірсингу корпоративної вуалі повинен існувати елемент неправомірних дій. Поняття справедливості, що є соціальним за своєю суттю, виступає мірою та межею корпоративної особистості, яка була запроваджена, насамперед, для сприяння підприємницькій діяльності. Зловживання самостійної правосуб'єктності юридичної особи, таким чином, суперечить одній із цілей обмеженої відповідальності, а саме активному залученню середнього класу до економічного зростання.

Концепція самостійної правосуб'єктності юридичної особи не може виходити за рамки її цілей та сенсу і поширюватись на неправомірні дії контролерів. Як бачимо, політичними основами впровадження механізму самостійної правосуб'єктності юридичної особи були популяризація підприємництва та ріст промисловості. Відповідно, самостійна правосуб'єктність компанії не повинна використовуватися в цілях, що не сприяють досягненню мети компанії.

Існують й інші важливі суспільні інтереси, які держава прагне захистити, створюючи конкретні законодавчі виключення, щоб запобігти зловживанню самостійною правосуб'єктністю компанії. «Пірсинг корпоративної вуалі» є вичерпним правовим засобом захисту в системі загального права, який використовується для досягнення соціальної справедливості. Судова влада в країнах загального права дійшла висновку, що необхідно обмежувати самостійну правосуб'єктність юридичної особи, і ці обмеження інкорпоровані в ті самі законодавчі положення, що й встановлюють правоздатність юридичної особи [17, с. 29]. Ці обмеження визначаються тлумаченням законодавчого наміру, що стоїть за такими правилами та нормами [16, с.12]. Суди аналізують чіткі формулювання правового акту для визначення його цілей та керівних принципів.

Під час тлумачення корпоративного законодавства судді зосереджуються на меті його прийняття, яка полягає у просуванні економічного та соціального добробуту через запровадження юридичної конструкції, розробленої для спрощення та полегшення бізнес-операцій. Однак поширене зловживання обмеженою відповідальністю та експлуатація механізму самостійної правосуб'єктності юридичної особи в шахрайських схемах жодним чином не сприяють досягненню цих цілей. За відсутності суто вільного ринку як контро-

люючого механізму, це створює передумови для спотворення самої суті доктрини. Таким чином, концепція «пірсингу корпоративної вуалі», яка була спеціально розроблена для подолання прогалин системи, застосовується у поодиноких випадках для подолання глибокої несправедливості. Ефект від застосування «пірсингу корпоративної вуалі» можна охарактеризувати як перемога факту над формою.

Незалежно від того, чи знята корпоративна вуаль на підставі прямих законодавчих вказівок або внаслідок судового тлумачення, пірсинг має на меті запобігти зловживанню самостійної правосуб'єктності юридичної особи. В країнах загального права інтерпретація судами законодавчих положень, намірів законодавця та загальних принципів права демонструє тенденцію ігнорувати самостійну правосуб'єктність юридичної особи на підставі інтересів справедливості. У зв'язку з цим вбачається, що судді повинні мати широку дискрецію при вирішенні питання необхідності підняття завіси корпорації [18, с. 28].

Природньо, «пірсинг корпоративної вуалі» є виключним засобом захисту і його застосування видається нерегулярним та непередбачуваним. Наприклад, Бріджіт Хаар стверджує, що в США випадки корпоративного пірсингу вуалі обумовлені істотними провалами ринку капіталу [19, с. 318]. Концепція підняття корпоративної завіси потребує доопрацювання та подальшого удосконалення, але при цьому її цінність залишається незаперечною. Імплементация доктрини – це крок до корпоративної соціальної відповідальності.

Давно існуючою аксіомою корпоративного права є те, що до компанії слід ставитися як до самостійної особи, яка є окремою і відрізняється від її членів. А обмежена відповідальність учасників товариства стала наріжним камінням підприємницької діяльності. Незважаючи на те, що сьогодні ця аксіома сприймається як норма, вона може бути не актуальною для складних корпоративних структур і просунутих бізнес-схем, які виникають у відповідь на потреби швидкого споживання в глобалізованому світі.

З одного боку, надмірний захист корпоративної структури ставить під загрозу потреби суспільства у справедливості. З іншого боку, моральність ніколи не була вагомим аргументом у корпоративному праві. Однак, перекладаючи витрати та ризики підприємницької діяльності на своїх кредиторів, учасники товариства не сприяють економічному розвитку та відповідальному підходу до ведення бізнесу. Треті особи можуть не мати можливості подати позов до суду або застосувати інші правові засоби захисту. Тому що це може бути обтяжливим або навіть недоступним для них, а результат є непередбачуваним, особливо якщо позов охоплює більш ніж одну юрисдикцію.

Це означає, що кредитори повинні самі дбати про захист власних інтересів та забезпечувати для себе найкращі, наскільки це можливо, умови, якщо вони здатні вести переговори. Ризики товариства з обмеженою відповідальністю, з яким взаємодіють кредитори, фактично переносяться на останніх, оскільки захист особистого майна учасників гарантується принципом обмеженої відповідальності, встановленим законодавством.

Корпоративна вуаль огортає юридичну особу, встановлюючи межу між особистими та корпоративними правами та обов'язками. Чи слід зберігати цей поділ між учасниками та товариством – це питання належного тлумачення законодавства та його мети [20, с. 156]. Правова конструкція обмеженої відповідальності є несталою. На сьогоднішній день видається більш доцільним представити її як привілею, а не абсолютне право учасників. Таким чином, у разі недотримання корпоративних норм чи вимог, ця привілея може бути скасована, а відповідальність покладена на учасників товариства.

Висновки. У теперішній час політика невтручання у корпоративні відносини видається застарілою та необґрунтованою. У зв'язку з цим судовою практикою було розроблено доктрину «пірсингу корпоративної вуалі» як засіб відновлення справедливості. У країнах загального права суди не обмежені формулюваннями норм законодавства і вільно тлумачать положення відповідно до мети та умов запровадження законодавчого акту, враховуючи соціальні, економічні та політичні обставини його прийняття. На сьогоднішній день в Україні видається неможливим наділити вітчизняні суди такою свободою дій. Однак вбачається доцільним запровадити у національне законодавство основні принципи «пірсингу корпоративної вуалі», які, відповідно, могли б бути інтерпретовані суддями в рамках існуючих повноважень. Комплексне тлумачення та застосування за аналогією є обґрунтованими та глибоко дослідженими у вітчизняній юриспруденції.

Потенційну небезпеку несе неконтрольоване використання поняття інтересів справедливості як підстави застосування доктрини «пірсингу корпоративної вуалі», що може порушити юридичну визначеність та економічну стабільність. Подальше тлумачення понять контролю, єдиної економічної одиниці та "коли це справедливо і розумно" видається оціночним, непередбачуваним та вимагає особливої уваги у цілях запобігання корупції та недопущення викривлення їх сутності. Їх застосування може бути нерозбірливим, якщо їх сенс не буде чітко визначений.

Тим не менш, ігноруючи самостійну правосуб'єктність товариства та позбавляючи його учасників обмеженої відповідальності, коли цього вимагають загальні принципи права та моральні імперативи, суди сприятимуть відповідальному управлінню бізнесом та запобіганню корпоративними зловживаннями. Питання полягає в тому, чи готова національна правова система брати на себе такі ризики задля загального блага. Зрештою, доцільність та справедливість того, як бізнес повинен будувати свою організаційну структуру, повинні стати важливими предметом міркуваннями як для законодавця, так і для судів.

Список використаних джерел:

1. Bishop Carleton Hunt, *The Development of the Business Corporation in England 1800-1867* (Harvard University Press, 1936).
2. Rob McQueen, *A Social History of Company Law: Great Britain and the Australian Colonies 1854-1920* (Ashgate, 2009).
3. Ron Harris, *Industrializing English Law: Entrepreneurship and Business Organization 1720-1844* (Cambridge University Press, 2000).
4. Frank H. Easterbrook and Daniel R. Fischel, *The Economic Structure of Corporate Law* (Harvard University Press, 1991).
5. Frank H. Easterbrook and Daniel R. Fischel, «Limited Liability and the Corporation», 52 (1) *University of Chicago Law Review* (1985), pp. 89-117.
6. Henry G. Manne, «Mergers and the Market for Corporate Control», 73 (2) *The Journal of Political Economy* (1965), pp. 110-120.
7. F.A. Hayek, *The Constitution of Liberty* (London: Routledge & Kegan Paul, 1960).
8. Böhm, *Die Ordnung der Wirtschaft als geschichtliche Aufgabe und rechtsschöpferische Leistung* [The Economic Order as a Historical Task and Creative Achievement] (Stuttgart: Kohlhammer, 1937).
9. Lehmann, *Das Privileg der beschränkten Haftung und der Durchgriff im Gesellschafts — und Konzernrecht* [The Privilege of Limited Liability, Piercing the Corporate Veil in Corporate Law and the Law of Company Groups] (ZGR, 1986).
10. Jonathan M. Landers, «A Unified Approach to Parent, Subsidiary and Affiliate Questions in Bankruptcy», 42 *University of Chicago Law Review* (1975), pp. 589-652.
11. Richard A. Posner, «The Rights of Creditors of Affiliated Corporations», 43 *University of Chicago Law Review* (1976), pp. 499-526.
12. Joseph A. Grundfest, «The Limited Future of Unlimited Liability: A Capital Markets Perspective», 102 (2) *Yale Law Journal* (1992), pp. 387-425.
13. Christopher D. Stone, «The Place of Enterprise Liability in the Control of Corporate Conduct», 90 *Yale Law Journal* (1980), pp. 1-77.
14. Hackney and Benson, «Shareholder Liability for Inadequate Capital», 43 *University of Pittsburgh Law Review* (1982), pp. 837-901.
15. Murray N. Rothbard, *Man, Economy & State with Power and Market (The Scholar's Edition)* (Ludwig von Mises Institute, 2004).
16. Cheng Han Tan, Jiangyu Wang and Christian Hofmann, *Piercing the Corporate Veil: Historical, Theoretical and Comparative Perspectives* (Berkeley Business Law Journal, 2018).
17. Tan Cheng-Han, «Veil Piercing: A Fresh Start», *Journal of Business Law* (Jan. 2015), pp. 20-36.
18. Aleka Mandaraka-Sheppard, «New Trends in Piercing the Corporate Veil: The Conservative Versus the Liberal Approaches», 35 (1) *Business Law Review* (2014), pp. 2-29.
19. Brigitte Haar, «Piercing the Corporate Veil and Shareholders' Product and Environmental Liability in American Law as Remedies for Capital Market Failures — New Developments and Implications for European and German Law after 'Centros'», 1 *European Business Organization Law Review* (2000), pp. 317-352.
20. Bernd Singhof, «Equity Holders' Liability for Limited Liabilities Companies' Unrecoverable Debts – Reflections on Piercing the Corporate Veil under German Law», 22 *Loyola of Los Angeles International and Comparative Law Review* (1999), pp. 143-174.